

• переходу від інформативних форм навчання до активних та інтерактивних технологій з використанням елементів проблемності, наукового пошуку, креативних якостей студентів, від відтворення навчального матеріалу до його розуміння й осмислення;

• створення умов для самоорганізації студентів, що дозволить забезпечити їх саморозвиток та самоактуалізацію, розкриття творчих здібностей;

• забезпечення нерозривності навчання і виховання, що полягає в їх органічному поєднанні, підпорядкуванні змісту навчання і виховання формуванню цілісної особистості.

Хочеться, щоб дані тенденції не перетворилися на звичні гасла, а усвідомилися всіма, на кого покладена відповідальність за розвиток і життя майбутніх поколінь.

Працюючи над вимогами щодо формування найбільш актуальних сучасних педагогічних компетентностей варто пам'ятати, що сьогодні на перший план повинні висуватися загальнолюдські цінності й питання збереження, розбудови та гармонійного розвитку планети Земля на засадах гуманізму і ноосферного мислення. Адже, як писав академік М.М. Моїсєєв, – «Лише та нація, яка сьогодні зуміє створити більш досконалу систему «Вчитель», стане лідером ХХІ століття! ... Не та, де сьогодні найвищий рівень життя і найдосконаліша електроніка, а той народ, який зуміє забезпечити передачу естафети знань та культури і сформуванню ті взаємостосунки з навколишньою природою, які відповідають сучасним потребам» [3, с. 5].

Література

1. Васильєва Е.Г., Юдина Т.В., Преподаватель глазами студента, студент глазами преподавателя (об итогах социологических исследований) // Вестник ВолГУ. – Серия 6: Университетское образование. – 2007. – № 10. – С. 95-107.
2. Митина Л. М. Психология труда и профессионального развития учителя / Л. М. Митина. – М. : Академия, 2004. – 320 с.
3. Моисеев, Н.Н. Система «Учитель» и современная экологическая обстановка // Экология и жизнь . – 2010 . – № 2 . – С. 4-7.
4. Пискунов А.И. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики/ А.И. Пискунов. – М. : Просвещение, 1971. – 560 с. [Электронный ресурс] / Режим доступа : <http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000049/st005.shtml>
5. Профессионализм преподавателя: культура, стиль, индивидуальность : Учебное пособие / И.Ф. Исаев, Л.Н. Макарова. – Моск. пед. гос. ун-т, Белгор. гос. ун-т. – Белгород : Изд-во БелГУ, 2002. – 194 с.
6. Ушинский К. Д. Собрание сочинений в XI томах / К.Д. Ушинский. – М.-Л. : Изд-во АПН РСФСР, 1948, – Т. 2. – 500 с.
7. The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report Brussels: Eurydice. – 2012 – 220 p.
8. ENTEP/Dimitropoulos, A. 2008. – The Bologna Process and teacher education structures in Europe: creating a European Teacher Education Area, ENTEP, 2008. Available at: <http://entep.bildung.hessen.de>

Анотація

У статті розглядаються вимоги до професійних і особистих якостей викладача, що висувалися в різні історичні періоди; виділяються професійні компетентності європейського вчителя; пропонується перелік завдань, які необхідно вирішити для формування цілісної, творчої особистості педагога.

Аннотация

В статье рассматриваются требования к профессиональным и личным качествам преподавателя, выдвигавшиеся в различные исторические периоды; выделяются профессиональные компетентности европейского учителя; предлагается перечень задач, которые необходимо решить для формирования целостной, творческой личности педагога.

Summary

The article deals with the requirements for professional and personal qualities of the teacher, put forward in different historical periods; distinguished professional competence of the European teacher; proposes a list of tasks that must be resolved to form a complete and creative personality of the teacher.

Ключові слова: Особистість викладача, гармонійний розвиток, моральні та етичні якості, педагогічна спрямованість, педагогічні здібності, полікультурність, європейський професіоналізм.

Ключевые слова: Личность преподавателя, гармоничное развитие, нравственные и этические качества, педагогическая направленность, педагогические способности, поликультурность, европейский профессионализм.

Key words: teacher personality, harmonious development, moral and ethical qualities, pedagogical orientation, teaching abilities, multiculturalism, European professionalism.

Подано до редакції 26.09.13.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Булдою А.А.

УДК 373:091 (477)

© 2013

Фізеші О.Й.

ПИТАННЯ ПЕРІОДИЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАКАРПАТТІ В КОНТЕКСТІ СИСТЕМНИХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Процес інтеграції України в світовий культурний простір дедалі помітніше впливає на всі сфери життя держави, в тому числі й освітню, що й викликало необхідність здійснення змін. Адже, як зазначає В.Г.Кремень «... освіта у ХХІ столітті – це далеко не лише надання знань і виховання особистості. Освіта в добу глобалізації та високих технологій – це фактор соціальної стабільності,

економічного добробуту країни, її конкурентоспроможності та національної безпеки. Тому освіту не можна і надалі стереотипно відносити до сфери відомчої чи галузевої політики, а варто підходити до неї як до загальнонаціональної, стратегічно важливої проблеми» [4, с.14-15]. Теоретико-методологічною основою реалізації означених завдань виступає Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) (1994), Концепція національного виховання (1994), Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті (2002), Державний стандарт загальної початкової освіти (2011).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Сучасна педагогіка представляє собою дуже різнорозмірну науку. Насамперед, вона тісно пов'язана з історією педагогіки, яка вивчає питання розвитку виховання як соціального явища і історію педагогічних вчень. У процесі дослідження нашої проблеми особливого значення набули праці науковців, які розглядали питання з історії освіти й педагогічної думки на західноукраїнських землях та, зокрема, на Закарпатті (Л.Березівська, А.Бондар, В.Гомоннай, А.Ігнат, М.Євтух, Т.Завгородня, М.Кляп, Г.Лемко, М.Левківський, В.Машталер, Г.Розлуцька, Б.Ступарик, О.Сухомлинська, М.Чепіль, А.Чума та ін.). У контексті нашого дослідження важливими є наукові розвідки закарпатських істориків М.Вегеша, І.Гранчака, П.Худанича, М.Зимомрі, В.Машталера, П.-Р.Магочія та ін., в яких розкрито політичні, соціальні, економічні та культурні передумови розвитку освіти на Закарпатті.

Проблеми формування змісту сучасної початкової освіти знайшли відображення у працях Н.Бібік, Е.Бєлкіної, М.Вашуленка, І.Гудзик, М.Зубалія, Л.Кочиної, О.Корнілової, Л.Масол, Н.Очеретяної, О.Прищепи, О.Савченко, О.Скухомлинської, В.Тименка.

Для визначення ключових понять, а саме «освітня трансформація», «системні трансформації в освіті» в контексті нашого дослідження, актуальними є наукові праці В.Андрущенко, Л.Березівської, А.Бойко, А.Василюк, К.Гаращука, В.Кременя, В.Лутая, М.Романенка, А.Сбруєвої, М.Фуллана, Н.Щубелки та ін.

Формулювання цілей статті... Мета статті – виявлення та розкриття особливостей розвитку початкової школи на Закарпатті в контексті системних освітніх трансформацій другої половини XIX – початку XXI століття.

Виклад основного матеріалу дослідження... У контексті нашого дослідження ми розглядаємо початкову школу як складову загальної системи освіти України. Під системою освіти слід розуміти «існуючу в масштабі країни структуру освітньо-виховних закладів» [2, с. 304]. Поняття «освітня система» та «система освіти» широко використовується у різних контекстах у наукових публікаціях із педагогіки, історії педагогіки, філософії освіти, соціології освіти. Проте ці поняття, на думку А.Євдотюк, не є синонімічними: «система освіти в країні є лише одна (макросистема), а освітніх систем, як різних креативних варіантів системи освіти, – багато. ...кожна із освітніх систем у системі освіти має свою оригінальну основу, інваріантну для неї (освітньої системи), яка і є запорукою її розвитку. ...освітня система – це системоформуюча підсистема національної системи освіти, наділена специфічними функціями; впорядкована, структурна, самоорганізована цілісність історично зумовлених і взаємопов'язаних поглядів, переконань, ідеалів, національних традицій та практикуючих дій, об'єднаних спільними мотивами, задачами і цілями, спрямованими на навчання й виховання людини задля досягнення нею певного рівня освіченості як ступеня становлення особистості» [3, с. 4-5]. Початкова школа також представляє собою певну систему, яка, зокрема, теж є складовою, структурним компонентом багатьох інших систем, в тому числі й освітніх.

Необхідність філософського розуміння поняття «система» зумовлена тим, що «потреба у використанні цього терміну виникає в тих випадках, коли неможливо щось продемонструвати, відобразити, представити математичним виразом і слід підкреслити, що це буде великим, складним, не вповні одразу зрозумілим (з невизначеністю), при цьому цілим, єдиним» [1, с. 14]. На нашу думку, освітнім системам притаманні саме перелічені вище ознаки.

Важливого значення набуває визначення взаємозв'язку системи із середовищем. Так, автор численних праць з теорії систем В.М.Садовський зазначає, що «зв'язок системи з середовищем є особливим об'єктивним зв'язком. Середовище системи – це не просто взаємозв'язок усього світу з окремим об'єктом (системою), а виокремлений взаємозв'язок, без розгляду якого досліджувати дану систему неможливо. ...» [6, с. 211]. Освіта активно взаємодіє із зовнішнім по відношенню до неї середовищем – іншими соціальними системами – економікою, політикою, культурою, релігією тощо, що характеризує її відкритість, гнучкість, багатофункціональність та здатність до здійснення взаємовпливів із середовищем та іншими системами.

Таким чином, початкова школа представляє собою соціокультурну відкриту систему, в якій поєднуються як матеріальні, так і ідеальні елементи. Початкова школа на певному етапі свого розвитку відображає об'єктивну дійсність, а саме стан суспільно-політичного, соціально-економічного, культурологічного розвитку; в ній відображені вимоги, які обумовлюються потребами суспільства того чи іншого історичного періоду, рівнем розвитку педагогічної теорії та практики, методологічних позицій педагогічної науки тощо.

Однією з важливих характеристик будь-якої складної системи, в тому числі й освітньої, є її розвиток, здатність до руху та змін. Рух самої системи або всередині системи можна характеризувати такими поняттями, як «розвиток», «зміна», «перетворення» тощо. Поняття «трансформація» як характеристика певних перетворень

здебільшого розглядалося у контексті досліджень суспільно-політичних, економічних та соціальних перетворень у сучасному суспільному житті (О.Брусилівська, С.Катаєв, С.Кримський, І.Курас, М.Михальченко, В.Танчер, В.Степанко, Ю.Шайгородський та ін.).

М.Михальченко також термін «трансформація» розглядає в контексті тих перетворень у суспільстві, що стосуються, переусім, політичної сфери. Так, він вказує на те, що термін «трансформація» є «нейтральним стосовно динаміки суспільного процесу, до його прогресивних тенденцій. Трансформація, зміна, розвиток можуть бути орієнтовані на зміну реалій куди завгодно: уперед, назад, убік, по колу і т.п.» [5, с. 34-35]. Науковець визначає такі напрями трансформації, як «революційні й еволюційні, поступальні та зворотні, системні та безсистемні тощо» [5, с. 35-36]. Водночас він зазначає, що використовуючи термін «трансформація» для аналізу суспільних змін слід враховувати тезу «про системний характер суспільства і про те, що зміна в одній якійсь ланці, сегменті суспільства викликає системно орієнтовані зміни в інших сегментах» [5, с. 35-36]. У контексті нашого дослідження ця заувага є вкрай суттєвою, оскільки освіта є теж складовою суспільного процесу, і зміни, які відбуваються в суспільстві загалом, є неминучими і в освітній сфері. Так, на розвиток та функціонування початкової школи на Закарпатті в різні історичні періоди впливали всі суспільні зміни, включаючи політику, економіку, культуру, характерні для різних типів держав: Австро-Угорської монархії, Чехословацької республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік з його тоталітаризмом, України з її демократичними перетвореннями. Всі ці різні за формою, змістом, цінностями державні утворення поступово трансформувалися на теренах сучасного Закарпаття і призвели до системних, а в окремих випадках і безсистемних трансформацій суспільного життя, а відтак і освіти.

Передусім слід зазначити, що хронологічні межі нашого дослідження розвитку початкової школи на Закарпатті в системних освітніх трансформаціях охоплюють чималий проміжок часу – другу половину XIX – початок XXI століття. Як зазначає О.В.Сухомлинська: «проблема періодизації розвитку будь-яких явищ, тобто визначення певних періодів, – одна з найбільш складних, комплексних і багаторівневих проблем наукового знання. Вона потребує досконалого знання про об'єкт дослідження, про суміжні з ним науки Від того, що береться за основу періодизації, який контекст вкладаємо в той чи інший період, що виступає рушійною силою зміни періоду, відбувається розгортання певного науково-дослідницького поля» [7, с. 47]. З урахуванням особливостей трансформаційних змін, які характеризували суспільно-політичне, соціально-економічне та культурологічне життя Закарпаття в другій половині XIX – поч. XXI ст., ми виокремлюємо наступні періоди з відповідними характеристиками трансформаційних змін, що відбулися:

- період перебування Закарпаття в складі Австро-Угорщини (1848-1919 р.р.). Цей період бере початок від революційних подій 1848-1849 рр., які прокотилися всією Західною Європою і дійшли до східних кордонів Австро-Угорської імперії. Після угорської революції новостворений угорський уряд проводив по відношенню до неугорських національностей політику великодержавного шовінізму, чим скористалася Габсбургська династія, яка уклала союз зі слов'янським населенням своєї імперії, надавши їм ширші можливості для національно-культурного розвою. У квітні 1849 р. було створено Міністерство культури і релігії, яке приступило до розробки освітнього закону, в основу якого було покладені педагогічні ідеї прогресивних педагогів Угорщини, що виступали за звільнення школи з-під впливу релігії та навчання дітей рідною «материнською» мовою. Ці позитивні зміни отримали підтримку серед представників інших неугорських національностей, які проживали в Угорщині, в тому числі й русини Закарпаття. Великий внесок у розвиток педагогіки та шкільної науки, поширенню освіти зробив О.В.Духнович. Зокрема, йому належить видання першого підручника на всій Західній Україні з теорії і практики навчання і виховання молоді «Народної педагогії в пользу училищ й учителей сельских» у 1857 р. Також у зв'язку із поширенням шкіл з рідномовним навчанням він видає чимало підручників для початкової школи, серед яких «Книжиця читальная для начинающих» (1847, 1850, 1852, 1854), «Краткий землепис для молодых русинов» (1831), «Сокращенную грамматику письменного русского языка» (1853). Варто зауважити, що пріоритетними педагогічними цінностями цього періоду стали «материнська» (рідна) мова, патріотизм, народність, релігійні морально-етичні постулати;

- період перебування Закарпаття у складі Чехословаччини (1919-1938 р.р.). За Сен-Жерменською мирною угодою (вересень, 1919 р.) та згідно «Генерального статуту Підкарпатської Русі» (1919р.) Закарпатська Україна була включена до складу Чехословаччини, яка на основі чотирьох комітетів утворила єдину адміністративно-територіальну одиницю – Підкарпатську Русь з центром у м.Ужгороді. Розвиток освіти та шкільництва здійснюється під керівництвом Міністерства шкільництва та народної освіти, якому підпорядковувалися окружні шкільні округи, які очолювалися окружними урядами – рефератами комісій, які створювалися у міських управліннях Ужгорода та Мукачева. Спостерігаються позитивні зміни в сфері розвитку шкільництва та початкової освіти. Передусім, це прийняття у 1922 р. «Малого шкільного закону», згідно якого обов'язковим стає восьмирічне навчання, що спричинило низку системних змін, що, головню, відобразилися у підходах щодо розширення мережі навчальних закладів, складання навчальних планів, програм, підготовки підручників, а також принципово нових підходів щодо підготовки майбутніх вчителів для початкових класів.

Неоціненний внесок у розвиток педагогічної думки, освіти та шкільництва краю належить Августину Волошину. Він постійно турбувався про відкриття нових шкіл, забезпечення їх навчальними і методичними посібниками, про надання високої кваліфікації учительським кадрам. Свої педагогічні погляди А.Волошин висвітлював у наукових працях «Педагогічна психологія» (1930, 1932), «Педагогіка і дидактика для учительських семінарій» (1923 р.), «Педагогіка і дидактика» (1924, 1935.), «Коротка історія педагогіки для учительських семінарій» (1921, 1931), «О соціальному вихованню» (1924), «Методика» (1932), «Методика народно-шкільного навчання» (1935). Окрім того, він був автором значної кількості підручників для початкової школи, серед яких «Методическая Грамматика карпаторусского языка для народных школ» (1899), «Азбука» (1904), «Азбука и первая читанка для 1 кл. народных школ на русском языке» (1905), «Малая Библия для низших кл. народных школ» (1904), «Наука о числах для 1 и 2 кл. народных школ» (1919), «Наука о числах для III кл. народных школ» (1919), «Наука о числах для IV кл. народных школ» (1919). Розвиток шкільництва та освіти в досліджуваний період знайшов відображення не тільки в діяльності державних інституцій, але й знайшов велику підтримку серед передової громадськості Підкарпатської Русі. Про це свідчить зростання великої кількості періодичних видань, які відігравали особливу роль у формуванні національного ідеалу, серед яких «Подкарпатська Русь» – орган Педагогічного товариства Підкарпатської Русі, присвячений пізнанню рідного краю, педагогічним справам у початковій школі; «Учительський голос» і «Наша школа» – друковані органи народовецького педагогічного товариства «Учительська громада»; «Учитель» – педагогічний журнал Шкільного відділу – реферату; «Наш рідний край» – часопис для молоді Підкарпатської Русі, «Пчілка» – ілюстрований щомісячний журнал для молоді, сім'ї і народу; «Віночок для підкарпатських діточок» – ілюстрована газета для молоді. Велику роль відігравали також культурне товариство «Просвіта», Педагогічне Товариство Підкарпатської Русі, Русофільське Общество ім. О.Духновича тощо. Отже, в межах цього періоду здійснюється активний пошук, велика реформаторська діяльність, як з боку держави, так і з боку громадськості та видатних педагогів, нових шляхів у розвитку початкової освіти та шкільництва. Пріоритетними напрямками були національна ідея, здійснення рідномовної освіти, впровадження досягнень європейської педагогічної науки;

- період Другої Світової війни (1939-1944 рр.). Упродовж другої світової війни закарпатоукраїнські землі входять до складу Угорщини, яка в ній виступала союзником Німеччини. Щодо розвитку початкової школи слід зауважити, що всі реформи, здійснювані попередніми урядами, були придушені. Найвище досягнення – можливість здобувати освіту рідною материнською мовою – для закарпатоукраїнців була втрачена, оскільки нова влада проводила політику мадяризації населення. Угорська мова була проголошена державною, відтак україномовні школи або закривалися, або ж перетворювалися у двомовні (угорсько-українські). Для цього періоду розвитку початкової школи характерним є денаціоналізація місцевого русинсько-українського населення; пропаганда національного виховання патріотів Угорщини; яскраво виражена релігійна спрямованість виховання;

- радянський період Закарпаття (1944-1991 рр.). 27 листопада 1945 року Президія Верховної Ради СРСР ратифікувала радянсько-чехословацький договір, згідно з яким Закарпаття увійшло до складу Української РСР, що було завершальним актом воз'єднання всіх українських земель у єдиній державі. Мовне питання, яке мало багато суперечливих моментів у попередні періоди, було легко вирішене новим радянським урядом, оскільки ще у 1926 р. за директивами з Москви й Києва Підкарпатська комуністична партія визнала, що місцеве населення розмовляє діалектом української мови, і єдиноприйнятним може бути тільки літературний варіант цієї мови. Характерними рисами цього етапу було поширення та впровадження в практику роботи початкової школи ідей комуністичного виховання, що знайшло відображення як в організації шкільництва, так і змісті освіти; повна відмова від виховання на принципах релігійної моралі, які в попередні періоди були важливою складовою початкової освіти. Характеристика цього етапу, дана О.В.Сухомлинською, була характерною і для Закарпаття, а саме: «У перші повоєнні десятиліття і майже до кінця існування СРСР офіційною владою широко використовуються патріотичні та національні почуття й устремління, дається офіційний дозвіл на їх прояв у вузьких рамках фольклорно-етнографічного спрямування» [7, с. 61];

- період Незалежної України (1991-2011 рр.). Цей період бере початок від проголошення 24 серпня 1991 року Незалежності Української держави, «коли розвиток національної науки і школи стає офіційно-державницьким напрямом. ... відзначається створенням національної системи освіти з новими структурою і змістом, осмисленням вітчизняних явищ, феноменів, подій, персоналій, відкритих в кінці попереднього періоду, розкриття проблем національного виховання й національної освіти» [7, с. 65]. Концептуальні засади реформування освіти цього періоду були визначені Державною національною програмою «Освіта» (Україна XXI століття) (1994), в якій визначено, що пріоритетним завданням у нових умовах є відродження і розбудова національної системи освіти. Також було прийнято ряд інших важливих нормативно-законодавчих документів, які визначали діяльність освітніх закладів, в тому числі й початкової школи: Закон України «Про освіту» (1996), Закон України «Про загальну середню освіту» (1997), Закон України «Про загальну освіту» (1999). У цей період активізується діяльність науковців у питаннях теорії та практики початкової освіти, серед яких Т.Байбара, Н.Бібік, Е.Белкіна, В.Вашуленко, М.Вашуленко, І.Гудзик, Н.Коваль, Л.Кочина, О.Мартиненко,

О.Масол, Л.Прищета, О.Савченко, О.Сухомлинська, В.Тищенко, О.Хорошковська та ін, які одночасно стали розробниками державних стандартів початкової загальної освіти. Демократичні процеси торкнулися проблеми варіативності освіти, пошуку та впровадження нових технологій навчання та виховання, створення альтернативних навчальних закладів, серед яких авторські школи, навчально-виховні комплекси.

Висновки... Таким чином, під «системними освітніми трансформаціями», які мали місце в розвитку початкової школи на Закарпатті, ми розуміємо перетворення в освіті, зумовлені суспільно-політичними (політика та ідеологія держави, дотримання прав і свобод націй, громад, особистості), соціально-економічними (соціальна політика, рівень економічного розвитку, демографічний стан) та культурологічними чинниками (рівень розвитку культури, освіти, громадські організації), що ведуть до послідовної зміни цілей, структури, змісту, організації освітньої діяльності.

Література

1. Волкова В.Н. Теория систем: Учебное пособие / В.Н.Волкова.– М. : Высш. шк., 2006. – 511 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С.Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Євтодюк А.В. Синергетичні засади моделювання освітніх систем: Автореф. дисерт. на здобуття наук. ст. канд. філософ. наук / А.В.Євтодюк. –К. : 2002. – 21с.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи) / В.Г.Кремень. – К. : Грамота, 2003. – 216 с.
5. Михальченко Н.И. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы / Н.Михальченко; НАН Украины. Ин-т социологии, АПН Украины. Ин-т высшей школы. – К. : Институт социологии НАНУ, 2001. – 440 с.
6. Садовский В.Н. Основания общей теории систем: Логико-методологический анализ / В.Н.Садовский. – М. : Изд-во «НАУКА», 1974. – 280 с.
7. Сухомлинська О.В. Историко-педагогичний процес: нові підходи до загальних проблем / О.В.Сухомлинська –К. : «А.П.Н.», 2003 – 68 с.

Анотація

У статті розглядаються питання періодизації розвитку початкової школи на Закарпатті в контексті системних трансформацій, які мали місце в соціально-економічному, політичному та культурному житті краю й впливали на розвиток початкової освіти.

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы периодизации развития начальной школы в Закарпатье в контексте системных трансформаций, которые имели место в социально-экономической, политической и культурной жизни и их влияние на развитие начального образования.

Summary

In the article examined the questions division into periods development of primary school in Transcarpathia in the context of systemic transformations, that have taken place in the socio-economic, political and cultural life and their influence on the development of primary education.

Ключові слова: початкова школа, система, трансформація, системні освітні трансформації, Закарпаття.

Ключевые слова: начальная школа, система, трансформация, системные образовательные трансформации, Закарпатье.

Key words: elementary school, system, transformatsiya, systemic education transformation, Transcarpathia.

Подано до редакції 13.10.13.

УДК 37.0: 372.48 (477. 87)

© 2013

Шикітка Г.М.

ПРОЯВИ ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКАРПАТТЯ У РОБОТІ ЇХ ФАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (1920-1940 рр.)

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі вивчення історії педагогіки та педагогічної думки важливою умовою є вдале використання досвіду роботи педагогів та їх фахових організацій. Саме в середовищі педагогічних товариств яскраво проявляються творчі потуги учительського загалу – професійні навчально-методичні та виховні освітньо-просвітницькі. Така діяльність педагогів як на теренах України, так і в окремих регіонах є досить відомою. Зокрема, у Закарпатті вона має давні історичні традиції. Розвиток освіти і культури в цьому регіоні тісно пов'язаний зі складними політичними, економічними та соціальними умовами перебування його населення під чужоземними культурними та виховними впливами. Найбільше вони відбивалися на реаліях мовно-культурного та духовного життя місцевих жителів. У Карпатах очевидним і відчутним був процес злиття різних культурних, політичних та релігійних ментальностей. Така ситуація до 1920-х рр. в значно ускладнювала педагогам виконання своїх професійних обов'язків.

Таким чином, творчий потенціал учительства отримав об'єктивні передумови для своєї реалізації тільки в період входження Закарпаття (Підкарпатська Русь) до складу демократичної Чехословацької Республіки. З цього